

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Pénteken Május' 16-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Déli Amerika.

Végezetre megfejté az idő azt a' bizonytalan kérdést, melly felett ily sokáig ily sokféle egymással ellenkező híreket terjesztettek - el az Anglus 's Amerikai újságlevelek. — Megérkeze végezetre, így szollanak az Aprilis' végén kijött Londoni tudósítások, April. 28-dikán reggel az arrol való hivatalos tudósítás, hogy a' *Portugallusok* a' múlt Januárius' 20-dikán *Montevideo* városát az ahozképpest napnyúgotra terjedő *San-Sacramentó* nevű tartománnyal egyetemben, a' *La Plata* mentében, tsak nem minden ellentállás nélkül elfoglalták, ámbár eleinten úgy látszott, mintha védelmezni akarná a' város magát, mivelhogy az ellentállásra való készületeket megtette- vala. A' portugallus ármáda három szakaszokban nyomult elő a' város ellen. Egy szakasz bal kézre *Montenaldónak*, a' másik középben *Montevideo* mellett *San-Luciának*, harmadik az úgynevezett *Missiones* tartományának (*Paraguay* egy részének) nyomult neki. Tsak egyedül a' középső szakasz talált valami kevés ellentállásra, 's egész vesztése mint mondják valami 150 emberre telt. A' két Portugallus főbb vezérek, Generál-Lajtnánt *Le-Cor*, és a' Portugallus ármáda' Májor Generalissa *Sebastian Pintos de Aranjó Correa*, kik közzül amaz a' Portugallus ármáda fő vezérlőjévé 's a' *La-Plata* napkeleti tartományai' Főkapitányává, e' pedig *Montevideoi* Kormányozóvá 's a' tartomány' Fő-

Számtartójárá van rendeltetve, Januarius' 20-dik és 22-dik napjain oly proklamátziókat intéztek a' néphez, mellyek által a' lakosoknak tulajdonnyok' 's személyeknek bátorsága, adózássoknak megkönnyebbittetése, 's kereskedéseknek minden nemzetekre nézve való felszabadittatása felől, ígéretet tettek.

A' feljebb említett két proklamátziók itt következnek: —“

D. *Le Cor Károly Fridrik*, General-Lajtnánt, 's a' többi. *Montevideoi* lakosok! A' ti személyetek' 's vagyónotok' bátorságáért kezesskedik a' portugallus ármáda, 's azok a' fejtelten hánykodások, mellyek henneteket eddig szomorítottak, mátolfogvást a' rend és törvények előtt elenyésznök. Térjetez vissza honnyotok' tsendes és szerentsés nyugalma. Uralkodjék atyafiui szeretet, 's költsönös megelégedés köztetek! minden előbbeni rendtelenségek' emlékezetét örökös fátyol fedzeze-el! a' nép ne érezze tovább az adózásnak eddig való nagy terheit! A' minden nemzetekkel való szabad kereskedés, mellyet néktek a' mi Királyunknak nagylelküése enged, ki fogja pótolni azt a' kárvallást, mellyet köztetek a' hazafiui hadakozás okozott, 's tartományotok ismét viszsza kapja régi fényességét. Az alám adattatott tisztikarok, keménységgel üldözni fogják azon Barbarusokat, kik a' ti gabonáitokat égetik 's mezőiteket pusztítják. A' közönséges hékességszerzésnek ezen nagy munkájában minden jó embe-

rek' segedelméhez számot tartok. Kült *Montevideóban*, Jan. 20-dikán, 1817-ben. — „*Le Cor Fridrik Károly*.”

II. *Sebastian Pintos de Aranjó Correa*, Májor Generális, 's a' t. *Montevideó* városának lakosai! Meggondolván, hogy ezen városban 's vidéken némely emberek azt a' hamis hírt hallván, hogy a' Portugallus ármáda őket a' magok eddig való vélekedéseikért számadásra fogja vonni, vagy pedig magános bosszúállást fog rajtuk elkövetni, lakhelyeikről eltávozták; és hogy mások, ugyan azon hibás gondolkodástól indittatván, a' lakosok között panaszokodást és egyenetlenkedést okozó, 's a' közönséges tsendességet és látorságot megháborító erőszakoskodásokra vetemedtek; mind ezekre nézve 's Excellentiája, a' tartomány' Főkapitánya *Le Cor Fridrik Károly*, ezeket rendelí: — 1). Mind azok, a' kik valakit a' maga eddig való politikai vélekedéséért, vagy pedig azért, hogy ezen polgári hadakozásban ez vagy amaz részzel tartott, szóval megmotskol, vagy tselekedettel megbánt, minden kifogás nélkül, keményen megbüntettessék, sőt ha a' körülállások úgy kívánádják, javaitól is megfosztattassék — 2). Mindenek, a' kik ezen városból elszaladtak, akár mi féle hivatalokat viseltek is az előbbeni külfömbkülömb Országok alatt, ezen városba, minden kifogás nélkül, vissza térhetnek; a' portugallus seregek őket védelmezni fogják; 's minnyájok meggyőződöttek lehetnek affelől, hogy őket senki semmiféle előbbeni politikai vélekedéseikért semmi számadásra vonni nem fogja. Kült *Montevideóban*, Jan. 22-dikén 1817-ben. —

„*Sebastian Pintos de Aranjó Correa*.”

Valamint régebben *Rio Janeiróval* történt, úgy már most *Montevideónak* szabad kikötőhellyé lett hirdettetése, nem kevés rövidséget fog okozni a' *Buenos-*

Ayresi kereskedésnek, a' hol igen nagy vámot kénytelenítettnek fizetni az idegenek portekáiknak beviteléért. Egy *Barcellonai* Amerikai 's egy *Havrei* Frantziá kereskedő hajó, *Montevideónak* elfoglalatása előtt csak kevés napokkal érkezvén meg a' *Buenos-Ayresi* kikötőhelybe, a' nagy vám miatt azonnal el akartak onnét evezni: de megtartóztatták őket, 's mind addig el sem bocsátották onnét, míg, mint vasmatskapénzt, egész terhektől 5 per Centet le nem tettek. A' mi egyébért a' *Montevideói* történeteket illeti, ezen tekintetben egész végig teljes neutralitással viseltek magokat a' *Buenos-Ayresiek*. *Artigas* ellenben még most is folytatja a' *Brasiliai* szélső tartományoknak határaikra való betsapkodást.

Spanyol Ország.

Már a' *Madridből* Aprilis 22-dikén indult levelek is emlegetni kezdték, hogy *Portugalliában* hadi készületek tétettének, és hogy *Andalusiában*, *Extremadurában*; 's *Leonban* jó forma számú *Spanyol* seregek gyűjtettek össze. — *Extremadurát* a' haramia tsoportok is nagyon rongálják. — A' *Kataloniai* békételenkedés' tüze eleinten *Karthagenára* 's *Galliziára* is kiterjedni látszott: hanem, mint az újabb levelek erőssítik, valamint amott úgy ezekben is minden fontos következés nélkül maradt. — *Ferdinandus* Királynak az Országba lett vissza érkezésétől fogva, ez a' *Kataloniai*, már az 5-dik, szerentesen kinyilatkozott 's elhárított összeesküvés vala. Az elsőt Generális *Mina* intézte volt el *Pamplona* várának elfoglaltatására. Ő hazájából való elszökés által tartotta-meg életét. A' másodikért *Porlier* életével fizetett *Gallitziában*. *Renovales* ugyan elszökött, de czimborássai megbüntettettek. Egy negyedik, a' melly *Valenciában* nem régen fözetett vala, még a' hamú alatt megoltalott. Már nintsen semmi kétség alatt, hogy *Lacy*, ezen *Ka-*

talóniai legujabbnak feje is meg van fogva. Még csak *Milans* nem került kézre, aki egy katalóniai gazdag tulajdonos.

Északl. Amerika.

Végezte az egygyesült Státusok elölülője Monroe beszédének (a mennyiben lehet számman.) — „Né-
künk elnem lehet figyelmünket venni arról, hogy a' mi erünknek legjobb fundam-
tuma a' belső katonaság (militia). Oly
bűtések fordulhatnak elő, mellyek ret-
tentesebbek lehetnek, hogy sem vissza-
verésekre, azok a' mi vízi és szárazí álló
seregeink elégségesek lehetnének, a'
mellyeket Országlásunk' principiumai sze-
rént tarthatunk. Ilyénkor a' népnek nagy
testéhez kell folyamodnunk, melynek che-
képpent minden időben organizálva 's jól
elkészülve kell lenni. Ugy kell elinté-
zetre lenni a' dolognak, hogy az Orszá-
glószer, a' hazának tüzes buzgóság által élv-
venített ifjú erjét, mikor kívántatik azon-
nal használhassa. Tsak igazságos princi-
piumok szerént organizáltassék ez a' bel-
ső katonaság, nem kell félni, hogy soha
elnyomás' eszközévé legyen. Egy ilyen
népnek ilyen organizáltatása mellett sem-
mi külső bűtéstől nem félhetünk, mert
akármikor fenyegettessünk, mindenkor
elegendő számú viléz emberekből álló se-
reget küldhetünk ellene. Más fontos tár-
gyak is találtak, mellyek megérdem-
lik figyelmünket. Ilyenek a' mi országos
útaink és hajós tsatornáink. Midőn ezek
külömbkülömb tartományainknak egymás-
sal való közösüléseket könnyebbitik, ma-
gános polgáraink' állapotját is boldogab-
bá teszik, országunknak szépségét gyara-
pitják, sok hosszú utakat rövidebbé ké-
tesznek, egy szóval mint kötelek, tarto-
mányainknak egymásközt való szövetsé-
gét szorosabban össze fűzik. Maga a'
természet oly sokat tselekedett éret-
tünk, oly sok nagy vizeket, tókat, és
tengeröblöket adott országunknak, hogy
mind ezek által mintegy ébreszt és nogat-

arra, hogy az általa elkezdett felséges
munkát tökéletesebbítsük. Lehetetlen,
hogy a' világon valami, erősebben ma-
gára vonhassa a' figyelmetességet, mint
azok a' tárgyak, mellyek az egygyesült
Státusok' határain belül találtak; oly
nagy 's egyszersmind oly jólfekvő, oly
hasznos és oly méltóságos tárgyakkal bő-
völködő vidék, melly a' miénket felyül-
haladná, nintsen. *Manufakturdink* is
megérdemlik az Országlószer gondos ápol-
gatását. Mindenféle durva termények föl-
dünknek 's népünk' munkájának gyümöl-
tse lévén, ezen tekintelben sem kellene
oly nagyon másoktól függenünk, mint ed-
dig függöttünk, mivelhogy e miatt, egy
hadakozásnak hirtelen való kiütése leg-
terhesebb környülállások közzé helyhez-
tethetne bennünket. —

„Az *Indus* népekkel barátságos
életet kell élnünk, 's minden vélekyaló
bánásunk' módjának szelidnek 's nemes
lelkűnek kell lenni, 's az ő palléroztatás-
sokra intézett munkáinkban állhatatosok-
nak kell lennünk. —

„Jövedelmünknek soksága, kintsta-
runknak virágzó állapotja, valamint szin-
tén lakosainknak minden terhek' hordo-
zására való készsége, telyesen bizonyít-
ják azt, hogy nemzeti segedelemkülfelje-
ink minden esetre elégségesek legyenek.
Eladattatható földjeinknek véghetetlen
soksága, a' mellyeknek arra pedig napon-
ként nevededik, egygyik nagy kiterjedésű 's
tartós külfeljét teszi jövedelmünknek. Mind
ezek a' jövedelemkülfeljek telyes módot
szolgáltatnak nékünk arra, hogy nemzeti
adosságunkat még a' meghatározott idő
előtt lefizethessük. —

„Legnagyobb örömmre szolgál, hogy
békeség' idején vehetem által hivatalom-
nak folytatását. A' békeséges állapot leg-
jobb virágoztatója a' mi boldogságunknak
és szerentsémének. Tiszta szívvel való
ohajtásom fog lenni ezen állapotot, a' men-
nyiben a' betöltetű hatalomtól fog függé-

ni, minden nemzetekkel igasságos principiumok szerint fenntartani, egygyiktől is semmi igasságtalanságot nem kívánni, 's azt, a' mi igaz, minnyájoknak megadni. Örvendetes dolog annak szemlése, hogy melly mértékben gyarapodjék a' mi szövetségünkben a' vélekedések dolgában való egygyetértés. A' nállunk uralkodó szabad és jóltévő Országlási principiumok, mellyek a' közönséges áldást egygyen egygyen minden lakosokra mint valami megannyi tsatornákon kieresztgetik, 's mind azok az egyéb jók, mellyeknek mi részei vagyunk, nohatnak bennünket arra, hogy egymással egygyességben éljünk. Az Amerikai nép, általjában vévén, nagy veszedelmeken 's terhes kísértetéseken esett által, szerentsés kimenetellel. Most ez egy nagy familiát tesz egygyütt, a' melynek boldogsága közönséges. A' tapasztalás sok oly dolgokra megtanított bennünket, mellyek fontosok hazánkra nézve. Az én állandó 's buzgó törekedésem a' fog lenni, hogy a' köztünk uralkodó egygyességet, Respublikai Országlásunknak principiumaival megegygyezőleg, szövetségünknek javára, minéljobban előmozdithassam. —

„Soha még egy Országlás sem vette ily kedvező előjelekkel a' maga kezdetét, 's nem koronáztatott meg ily kedvező következesekkel. Vessük bár akár melyik más régi vagy új nemzetre szemünket; nem fogjuk sohol példáját találni egy ily gyors-ily oriasí lépésekkel való nyevedésnek, 's egy ily boldog ily szerentsés népnek. Ha már arra vetjük szemünket, a' mi még hátra van a' tökéletességre való vitettetésre, nem lehet, hogy minden polgárainknak sziveiket öröm ne telje-el annak szemlélésére, hogy melly közel jutott Országlásunk a' tökéletességhez; hogy nekünk már nintsen szükségünk ezen semmi fontos jobbitást tenni; hogy nekünk már minden iparkodásunktsak abban határozódik, hogy belőlről a' virtust meg-

tartsuk, 's a' nép' buzgóságát elevenítsük, kívülről pedig minden veszedelmeknek elháríttatása végett oly eszközökkel éljünk, mellyek által függetlenségünket, jusainkat, és szabadságunkat megoltalmazhassuk. Ha mi az előnkbe vett pályafutás' útjáról el nem térünk, hanem azon a' cél felé állandó lépésekkel sietni fogunk, lehetetlen leszén hogy a' jó isteni gondviselés' segedelmével arra a' magas poltzra el ne jussunk, a' melly minket várni látszik. —

„Azoknak a' nagy elméjű embereknek kormányozásait, kik engemet ebben a' fő hivatalban megelőztek, 's a' kikkel én nagyobb részint iljuságomtól fogva összeatyafiságosoltam, oly példákat mutattak, mellyek az utánnokövetkezőknek örökkévaló tanuságul szolgálhatnak a' haza' javára. Én azon fogok törekedni, hogy a' löllök örökösített tudománynak annyi hasznát vegyem, mennyit csak lehet. Az az Elölülő, a' ki éppen engem' megelőzött, kinek kormányozása alatt sok nagy próbák tétettek, nékem megbotsásson; hogy én nagyon kívánom, hogy ő azon magános életben, melyre most vissza lépett, a' háládatos haza' szeretetének, mint a' legmegkülömböztettebb talentumok 's leg jobb lelkiesmérettel 's haszonnalvaló hivatalfolytatás' jutalmának, még sokáig örvendezhessen. Az egyéb előljárok' segedelmébe helyeztetvén bizodalmasat 's azon hivatalra, melyre polgártársaim szollítottak, fellépvén: azzai a' buzgó imádsággal járulok a' Mindenhathoz, hogy bennünket azon oltalmazással, mellyel eddig erántunk viseltetett, ennekutánna is megajándékozni méltóztasson.“

Nagy Britannia.

A' Minister Kurir azt jegyzi meg, hogy azon *Szent Honai* irást, a' melly nem régen Londonban kijött 's a' mellyet némelyek a' *Bonaparte*' tulajdon munkájának lenni hirteltek, de mások annak-

Jenni kétségbehozta, a' Párisiak, a' ataljá-
ban minden részea lévők, még most is igen
kapsi módon olvassák, hamindjárt annak
írója bizonytalans. Leggyanithatóbbnak lát-
szik lenni, hogy a' munka tulajdonkép-
pen *Lascases*től vette származását, ha-
nem ő némely olyan tziikelyeknek is hasz-
nát vette benne, a' mellyeknek *Bonapar-
te* tulajdon maga volt az írója. —

„Ataljában szollván (ily megjegyzést
olvasunk egy közönséges levélben) a' Lon-
doni újságok bizonyos időtől fogva sokat
hajlódnak *Bonapartéval*, 's felölle sok-
féle tudósításokat adtak mostanság ki,
mellyek közzül némelyeknek még megva-
loságosulásra van szükségek, némelyek
pedig olyan durva költemények, hogy tsak-
nem kézzel lehet hazugvóltok' goromba-
ságokat tapasztalni. Egygyik azt akarja
elhitetni olvasóival, hogy egy igen hűnös
levelezés nyilatkozott volna ki, mellyet
Frantziaországból valami hívvarrásos ru-
hának virágjai által Gróf *Bertrandnéval*
folytattak volna némelyek. Mások azt akar-
ják tudni, hogy a' *Lascases*' írásaí, mi-
dön ő Sz. Illonáról elküldtetett, elvétetvén,
azok között valami igen nevezetes jegy-
zésekre találtak, mellyeket ő az 1815-dik
esztendőnek Juniusától fogva a' 'napok'
rendjeszerént összeirogatott. Ismét má-
sok, hogy valami újabbatskával szolgál-
janak olvasóiknak, azt írták nékiek, hogy
a' Britannus Országlószék minden más
Hatalmasságoknak Országlószékeiket fi-
gyelmelessé tétette 's arra kérette légyen,
hogy a' *Bonaparte*' volt Kabinéti ajtón-
állóját, *Santinét*, 's a' Lengyel Obers-
tert *Pistowszkyt*, a' hol magokat a' szá-
raz Európában megmutatják, tartassák jó
szemügy, vagy jó figyelem alatt. Hanem
minekutánna ezen fontos tziikelyek már
egy kevésse avúlni is kezdettek volna, jó-
nak találák némelyek, mint közelébbi le-
velünkben is említtük, azzal is kiállani az
olvasó világ' eleibe, hogy egy útasnak
beszédje szerént, a' *Bonaparte*' háza' kör-

nyékire 14 strázsát állítottak légyen, a'
kik kivált éjjelre, éppen az ajtaja 's ab-
lakai mellé szoktak állani, a' melly azólt-
ta van így; minekutánna észre vették,
hogy egy házibutoros almáriumban elakar-
ták szoktetni, 's több effélék.“

Azt is beszélik némelyek, hogy oly
hír szárnyalna Londonban, hogy valami
írasok, mellyeket a' kölső dolgokra ügye-
lő Cancellaria onnét, valamelly idegen
Kurir által akart valahova küldeni,
ezen Kurir kezéből, pénzrel való meg-
rontás által kitsalattattak, 's felbontat-
tak.

Április' 28-dikán egyéb fontos tárgyak
között az Irlandiai R. Catholicusok' ügyé-
re nézve új mozdítást tett *Parnell* nevű
képviselő a' Parlamentum' alsó házában.
Benyújtotta az ő kérelmeket. E' felett te-
hát nem soká fontos vetekedések fognak
ezen ház' tagjai között előfordúlni. A'
Ministerek' Kurirja mar előre is egész in-
dulatossággal kikelt a' Catholicusoknak fel-
szabadittatása (*emancipatioja*) ellen, 's
ugyan ő, a' ki külömben minden öszsze-
gyülekezéseknek oly nagy ellensége; 's
minden ezekben készülő kérelmeket ve-
szedelméseknek hirdet, most az Angliai
Egyházi és Politikai Constitutziónak min-
den pap' és világi protestáns-barátjait meg-
szollítja, hogy minden Grófságokban, vá-
rosokban és mezővárosokban gyüleéseket
tartsanak, 's a' R. Catholicusok felszaba-
dittatása ellen kérelmeket készítsenek,
mert tsak egy szempillantat sintsen a'
veszteglésre.

Azon emberek közzül, a' kik Dec-
2-dikán Londonban a' tudvalévő lármát
tsinálták, azt a' *Thistlewood* nevűt is
megtalálták 's elfogták a' múlt hónap' 27-
dikén estve, kire, mint az ifjú *Watson-
ra*, 500 font Sterlingekek hirdettek vala-
ki jutalomúl. Eppen hajóra akart ülni,
hogy Amérikába mennyen, hova az ifjú
Watson szerentsésen elment. Ez az ifjú
Watson egy egész hónapig lappangott

Londonban *Pendrill* nevű Varga-barátjánál, míg Amerikába elvezhetett; csak estvénként ment ki aszszonyruhában az utzára. Amerikába lett szerentsés megérkezéséről azonnal tudósította barátjait; mellyet *Pendrill* megértvén, *Watsonnak* minden vagyonát pénzé tette, 's utána küldötte.

April 20-dikán ítélőszék' eleibe állították *Londonban* az öreg *Watson*, *Cooperrel* 's még két társaival egygyütt, a' kik egy időtől fogva tömletzben ültek. A' Királyi Főbiró, hogy célját annál inkább elérhesse, jónak találta a' törvénykezés' útján egy fogást tenni. Egy beszédet intézett az Esküdtékhez, melly által azeránt iparkodott őket megvilágosítani, hogy a' Felség' 's hazaárulásnak néhány grádusai vannak. Erössítette, hogy tehettek a' vádoltatott személyek Felségbántó bünt, ha szintén reájok nem sül is, az, hogy a' Király' élete ellen 's a' Constitúciónak felfordítására céloztak, elég az, ha a' támadás, mellyet ők egyéb akár mi célra organizáltak, a' Király' bátorságát vagy pedig a' Constitúziót veszedelemzethették volna.

Frantzia Ország.

Párisban nagy pompával tartotta a' Király Május' 3-dikán a' maga első vizsamenetelésnek innepét, melly annyival örvendetesebb volt, hogy ő Felségét hosszas betegeskedése után ezen alkalmatossággal a' közönség előtt megjelenni látták. Azon utzákon, mellyen a' templom felé ment, a' sokaság örvendező kiáltozással fogalta; 's az ablakokból szönyegek 's fejer zászlók függesztettek ki. Este az egész város megvilágosított.

A' *Genti* Püspök Hertzeg *Broglio*, egy időtől fogva a' maga Bourgundiában lévő *Beaune* nevű salusi jószágában lakik tsendesen. — Abbé *Pradt* most *Belgiumnak* Historiáján dolgozik, melly a'

Mária Theresia idején kezdödvén, a' legújabb időig terjed.

Német Ország.

A' *Hassiai* Valasztó Fejedelem ő Királyi Hertzegsége, a' közönséges levelek szerint olyan parantsolatot hirdettetett ki, hogy a' külömbkülömb rendeknek az az öszszelegyedése, melly az előbbeni igaz jus nélkül való uralkodás alatt betsúszott vala, 's az abból következett rendtelenségek, szünnyenek meg. Ehezképpest a' Valasztó Fejedelemségben kijövő újság-leveleknek ennekutánna nem leszen szabad, a' tsupa polgári születésű és semmi egyéb tituinssal nem biró embereket az Előkelők (*Honoratióresek*) közzé számlálni, 's nékiek közönséges írásban Úr titulust adni. Ezen nevezettel ennekutánna tsak azoknak leszen szabad élni, a' kiknek irás a' foglalatosságok, vagy pedig nemes levelek van. Ide számlálatnak minden tisztviselők, a' kiknek *Rescriptum*ok van, és minden tudományos emberek.

Frankofurtumban ilyen szerentséttel *duellálás* történt April 23-dikán: — Azon hónapnak 18-dikán a' theatromon egy követségi Titoknok' lozséjában nagyotska beszéd lévén, a' vigyázaton lévő Hadnagy kötelessége szerint megintette a' beszéllöket. Ebből öszszeszollalkozás támadott. A' Titoknok a' maga Ministerurához, 's ez a' Magistrátushoz járult elégtételért. E' megintette a' Hadnagyot, hogy kövässe meg a' Titoknokot, de a' Hadnagyot erre venni nem lehetett: készek lévén abban egygyezni meg a' Titoknokkal, hogy duelláljanak. A' duellálás pistolyal esett, oly egygyezés szerint, hogy először a' Hadnagy löjjön. Ennek pistolya nem sült el. Ekkor a' Titoknok következtetett löni, a' ki úgy agyon lötte a' Hadnagyot, hogy halva esett a' földre, melly után emez lövöit befogatván *Frankofurtot* oda hagyta.

Száz forint huszas pénzért, adlak Váltó czédulában: —

Máj. 13-dik napján 336 $\frac{1}{2}$ — 14-dikén 333 —

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Ns. Szabóts Vármegyéből. Ibrány helységéből, Apr. 26-dikán.

Mint hogy itt a Himlő a körülbelől lévő falukban számtalan sok gyermekeket elsepert, de kiváltképpen Februáriusban szembetűnőképpen uralkodott: érdemesnek ítéltém a' következőknek közrebotsztatását: —

„A' le folyt ezentendőkben találkoztak az édes anyák között olyanok, a' kik a' jól tévő Himlő-óltást meg nem vétvén, gyermekeiket bé-óltatták. Találkoztak olyanok is, még pedig számosan, a' kiket, sem az isten házában, a' jól tévő Himlő-óltás drága, és hasznos voltairól tartott sokszori Sz. elmélcődések; sem pedig egyéb magános tanátsadások, sem a' Feltser Uraknak, ígéréteik 's erőszakoltatásaik is rá nem vehették arra, hogy ezen jóltévő találmányt elfogadják; most már a' midőn szemekkel látják azt, hogy azok a' gyermekek, a' kikbe a' Himlők bele óltattak, épségben megmaradtak, és egy is azok közzül ez úttal Himlő-betegségben meg nem halt; azok pedig, a' kikbe be nem óltatott, a' himlő mérges lüzétől számosan megemészlettek, 's naponként emészteinek — szánják és bánják tselekedeteiket, és még azokkal is óltatnák, épségben lévő gyermekeiket, a' kik azon mesterséghez tellyességgel nem értenek — az ember leg többet tanul a' tapasztalásból.

„Mező Mándoki Ref. Predikátor T. T. Almássy Sámuel Assessor Ur, a' Jóltévő Himlő-óltásnak hasznait, el annyira bele tsepegtette Halgatóinak sziveikbe, hogy az egész Mándok helységében lévő Keresztény szülék, önként viszik gyermekeiket a' Parochára, a' kiket is Tit. Assessor ur maga ótogat, gondosan vigyázván, hogy a' Tehén-himlő, mind fris legyen, mind pedig hogy ki ne fogyjon a'

materiából. — Ez a' Jóltévőség a' körülbelől lévő helységekben is gyakoroltatik. O bár tsak többen is felindittatnának és követnék ezen nagy érdemű Tiszteletes Assessor urat.“

A' Pesti közönséges levelekben Május 10-dikén ezeket olvassuk: —

Az Aszszonyi Egygyesülésnek munkássága már e' rövid idő alatt is annyi adományokat gyűjtött, hogy több ezer forintokból álló segedelmeket nyujthatott a' szükölködőknek. *Pesten* Aprilis 6-dikán Mélt. Gróf Károlyi familia házában, *Budán* pedig Május 1-ső napján a' Redut palotában muzsikai Akadémiát tartott, mellyeknek alkalmatosságával szép adakozások gyűltek össze. Melly szerentsés következőt kiváltképpen az okozta, hogy több Uri személyek muzsikális talentumaikkal segítették az igyekezetet; mások pedig a' megjelenésben mutatott példaadással szaporították az adakozókat. Jó példaadással mentek elől ebben ő Császári Királyi Fő Hertzegsége a' Nádor-Ispány, és ő Hertzegaszszonysága a' Nádor Ispányné, kinek jótévő lelke különben is egészen éleszi a' szent igyekezetet.

Nagy Mélt. Gróf *Festetics* György Úr ő Ex. tziája a' *Keszthely* történt nagy égés idején otthon nem lévén, midőn megérkezvén a' nagy nyomorúságot látná, annyira megindult nemes szive, hogy a' nyomorútlaknak táplálást, a' gazdáknak épületbeli segedelmeket nyujtani kész akaratját jelenlette, 's ajánlásának teljesítését mindjárt el is kezdette.

Szombathelyről az ott történt szörnyű égésről hővebetskén így tudósítottunk Apr. 30-dikán: — Még el nem felejtettük Körmendnek és Pinkaföldnek szomorú esetét, mellyeket szomszedságunkban tavál a' tűz semmivé tett, 's ime

Ns. Vas Vármegyének ülő helyét, és Püspökünknek lakhelyét Apr. 27-dik napja hasonló szerentséllenségbe ejtette. Ez nap este 9 órakor a Kőszegi utzának felső részén, a mint gyanítják, tett tűzből, egyszerre oly égés támadott, melly a nagy szél miatt rövid idő alatt Szombathelynek nagyobb részét lángba borította. Az éjtzakának homálya öregbitette a rémülést, a kárt pedig a nevelte, hogy többnyire a házak zsuppal valának földve. A szélnek ereje ezen utszaról a piacon által vitte a tüzet, s mentében a város kápolnáját és a posta utszának tornyát is megemésztette, a Perintnek nevezett részzsel. Nagy szerentse, hogy a Püspök lakóháza, a fő templom, Seminarium, a vármegye háza, s ennek környéke távulabb estek. Mellyek tsak ugyan meg is maradtak, sőt az égés táján némelly tserépes házak is. De még is retentő nagy a kár; mert a pajták, istállók elégvén, sok marha is ott veszett, s a mi több hét ember is, mindenestől pedig 250 ház lett hamuvá.

Nagy-Szombathból Apr. 16-dikán.

A Méltóságos Báró Perényi Inre Püspök Úr, az Esztergomi Fő Káptalan Prépostja, s Generális Vicarius, Ts. Kovachich Márton György Urnak szép és fontos munkáját: *Codex Juris Decretalis Ecclesiae Hungaricae* melly két kötetből áll, s kiváltképpen a Tiszt. Papságnak igen hasznos, annyi példákban megvette, a mennyi Vice-Esperestség vagon az egész Ersekségben, és azoknak ajándékba el is küldötte. — Igy 36 exemplár terjedett el; melly által nem tsak a szegényebb sorsú Papságon nagyon segített; hanem másoknak is követéseméltó példát adott arra, hogyan lehessen kettős haszonnal az Iróknak fáradozásait megjutalmazni.

Nem oly régen (a fárságon) irtuk, hogy egy Bétsi szabómester magát rút gyilkosságba s tolvajságba elegyítvén, akasztófával jutalmaztatott meg. Most ismét nagy gyilkosságot követett-el. Jt Bétsben egy ifjú szabólégény, melly annyival rútabb; hogy egyszersmind atyafia vérebe mártotta bünös kezit. A fiú, valami 24 esztendős. Mesterségét szemének tompasága miatt nem folytathatván, valami 5 esztendőtől fogva házi inasságot viselt; hanem néhány hetektől fogva semmi szolgálatja nem lévén, gonoszságra vetemedett. Május 2-dikán estvéli 8 óra után a testvér hugához, ki egy urnál szolgált, s a kihez ő gyakran járt s tölle segített, a konyhára hetsengetvén, e neki ajtót nyitott, ő pedig azt a sulykot, mellyel itt a rostélyos pelsenyét megvergetni s meglágyítani szokták, felvévén, a hugát velle háromszor föbe tsapta, ki is ájulva elesett. A fiú azt gondolta, hogy a leány tsak egyedül van othon: a szolgáló urának testvére azonközben, ki a bátya látogatására oda ment vala, a lármat hallván, a szobából a konyhába kiment kit a gonosz meglátván, a sulyokkal ennek is neki fordult, s 3 vagy 4 tsapást adván a fejire, ezt is a földre verte. A kiáltozásra emberek érkeztek oda, s a konyha ajtaját betörni akarták, de a fiú azt, féltibe maga kinyitotta s megfutamodott; még a véres sulykot is tsak a gráditson vetette-el, a hol magát nyakon tsipték, s a politziának általadták. A leány 30, az úr pedig a hol szolgált 60 esztendős; ennek testvére hét sebet kapott a fején, s minekutánna koponyája megfurasán (trepaniroztatásán) is által esett volna, Május 11-dikén meghalt. — A bünös várja a megüéltetést, és a méltó büntetéssel való megjutalmaztatást.